

ПОГОДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

\_\_\_\_\_  
25.09.2024 Людмила ЛУЗАН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор КВНЗ «Харківська академія  
неперервної освіти»

\_\_\_\_\_  
25.09.2024 Любов ПОКРОЄВА

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА**  
**підвищення кваліфікації за темою**

*«Керівник гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного  
напрямів: шляхи оновлення професійної діяльності»*

*«Leader of the circle of tourism and local history and ecological and naturalistic  
directions: ways of updating professional activity*  
(нова редакція)

Розробник:

Вороніна Г.Л., доцент, к.пед.наук, магістр з педагогіки вищої школи, тренер з  
інфомедійної грамотності, тренер НУШ

Протокол засідання

кафедри виховання й розвитку особистості

24.09.2024 № 2

Т.в.о. зав.каф. \_\_\_\_\_ Олена Байназарова

## **Загальні положення**

Освітня програма підвищення кваліфікації за темою «Керівник гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів: шляхи оновлення професійної діяльності» є складовою Комплексної програми підвищення кваліфікації керівників гуртків закладів позашкільної освіти.

**Актуальність.** В умовах реформування освітньої системи, запровадження ідей Нової української школи, яка базується на компетентнісному та персоналізованому підходах, принципах дитиноцентризму та педагогіки партнерства зростає необхідність розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. Неперервна освіта має забезпечити умови для особистісного й професійного зростання керівників гуртків, їх творчого потенціалу, уміння навчатися впродовж життя, самоосвіти, підвищення професійної майстерності.

Освітня програма курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників з теми «Керівник гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів: шляхи оновлення професійної діяльності» спрямована на реалізацію ключових положень Законів України «Про освіту» (зі змінами), «Про повну загальну середню освіту» (зі змінами), «Про позашкільну освіту» (зі змінами), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Стратегії розвитку позашкільної освіти (2017).

### **1.1. Мета й завдання**

Оновлення та розвиток загальних і професійних компетентностей керівників гуртків туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів щодо планування й організації власної професійної діяльності.

### **1.2. Форма навчання – дистанційна, очно-дистанційна**

### **1.3. Структура освітньої програми**

Модуль 1. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності

Модуль 2. Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності

Модуль 3. Сучасні підходи до організації освітнього процесу

Модуль 4. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу

Модуль 5. Діагностико-аналітичний

### **1.4. Очікувані результати**

#### **МОДУЛЬ 1. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності**

*Очікувані результати охоплюють*

**Знання й розуміння:**

- нормативно-правового забезпечення функціонування позашкільної освіти в умовах реформування та воєнного стану;
- стратегічних векторів розвитку позашкільної освіти на сучасному етапі;
- нормативно-правового забезпечення та регулювання розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагога в Україні;
- загальних компонентів інформаційно-цифрової компетентності;

- основних засад створення безпечного освітнього середовища на заняттях гуртків туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів.

#### **Уміння:**

- інтерпретувати нормативно-правові акти щодо оновлення національної системи освіти;
- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- визначати зміст і послідовність реалізації освітнього процесу з урахуванням особливостей закладу позашкільної освіти, результатів навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості дитини, її освітніх потреб;
- ефективно використовувати програмне забезпечення загального призначення в освітньому процесі;
- створювати безпечне освітнє середовище на заняттях гуртків туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

### **МОДУЛЬ 2. Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності**

#### ***Очікувані результати охоплюють***

##### **Знання й розуміння:**

- сутності компетентнісного підходу й організації роботи гуртків туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів;
- вимог до змісту та структури навчальної програми з позашкільної освіти;
- актуальності формування картографічної компетентності;
- національної ідентичності як фундаменту якості особистості;
- національної системи цінностей як основи виховання, розвитку, навчання та соціалізації особистості в умовах закладу позашкільної освіти;

##### **Уміння:**

- формувати компетентності позашкільної освіти на заняттях гуртків туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів;
- створювати навчальної програми з позашкільної освіти;
- використовувати дієві форми та методи формування національної ідентичності вихованців;
- формувати систему виховання, навчання, розвитку та особистості дитини з урахуванням національної системи цінностей.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- готовність застосовувати сучасні підходи до навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості в умовах реформування позашкільної освіти;

- усвідомлення необхідності професійної мобільності й гнучкості;
- розвиток здатності планувати освітній процес на засадах реформування позашкільної освіти.

### **МОДУЛЬ 3. Сучасні підходи до організації освітнього процесу**

#### *Очікувані результати охоплюють*

##### **Знання й розуміння:**

- значення краєзнавчого компоненту в системі виховної роботи закладу позашкільної освіти;
- сучасних підходів до проектування сучасного заняття в гуртку туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів;
- важливості музейної педагогіки в розвитку особистості дитини;
- шляхів розвитку практичних навичок вихованців на заняттях гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів;
- зміст та основні завдання медіаосвіти (медіавиховання), її зв'язок із педагогікою, психологією, філософією, культурологією;
- сутності громадянської діяльності закладу позашкільної освіти;
- особливостей профорієнтаційної роботи як важливого аспекту діяльності керівника гуртка;
- пріоритетних напрямів дослідницько-експериментальної діяльності в гуртку;
- необхідності вміння надавати домедичну допомогу в умовах воєнного стану;
- особливостей застосування ШІ в роботі керівника гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів

##### **Уміння:**

- використовувати краєзнавчий компонент в системі виховної роботи закладу позашкільної освіти;
- проектувати навчальні заняття на основі навчальних програм позашкільної освіти;
- поєднувати традиційні методи виховання з засобами медіаосвіти;
- застосовувати засоби музейної педагогіки для розвитку особистості дитини;
- розвивати практичні навички вихованців на заняттях гуртка;
- застосовувати ШІ в роботі керівника гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів ;
- створювати систему профорієнтаційної роботи в гуртку;
- формувати та розвивати навички дослідницької та проектної діяльності гуртківців;
- надавати домедичну допомогу в умовах воєнного стану.

##### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- власного професійного розвитку педагога в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення; визначення відповідності власних професійних компетентностей чинним вимогам.
- партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу;
- особистісної орієнтації на підвищення рівня власної дидактичної компетентності;

- планування освітньої діяльності, самостійної розробки дидактичних матеріалів; формування умов досягнення успішного результату практичної діяльності, виховання ціннісного ставлення до особистісних здобутків навчання

#### **МОДУЛЬ 4. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу**

*Очікувані результати охоплюють*

**Знання й розуміння:**

- сучасного міжнародного та вітчизняного законодавства щодо прав осіб з особливими освітніми потребами;
- особливості розвитку та навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти;
- актуальності ціннісного підходу у вихованні;
- сутності та значення психологічної компетентності керівника гуртка;
- завдань розвитку здібностей і талантів особистості в умовах позашкільної освіти.

**Уміння:**

- створювати психологічно безпечний освітній простір;
- запроваджувати необхідні модифікації та адаптації в роботі з дітьми з ООП;
- розробляти індивідуальну програму розвитку (ІПР) для дітей з ООП;
- моделювати гурткове заняття відповідно до психологічних особливостей учнів;
- уживати способи подолання стресу та напруги, створювати атмосферу психологічного комфорту та підтримки на заняття;
- створювати систему роботи зі здібними та талановитими дітьми в умовах позашкільної освіти.

**Диспозиції (цінності, ставлення):**

- дитиноцентризм;
- морально-етичні: самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- соціально-політичні: патріотизм, свобода, демократія, культурне різноманіття, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність, культурне різноманіття;
- готовність до змін, партнерства взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість й адаптивність;
- розвиток професійної самосвідомості й рефлексія власної професійної діяльності.

**1.7. Перелік компетентностей, що може набути та/або розвинути слухач за умови успішного засвоєння програми:**

- предметно-методична (здатність моделювати зміст навчання в гуртках туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів);
- громадянська компетентність (здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку);

- інформаційно-цифрова компетентність (здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності).

## КУРИКУЛУМ

*за освітньою програмою за темою «Керівник гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів: шляхи оновлення професійної діяльності»*

| № з/п | Назва модуля                                                  | К-ть годин       |
|-------|---------------------------------------------------------------|------------------|
| 1.    | Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності | 10               |
| 2.    | Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності    | 10               |
| 3.    | Сучасні підходи до організації освітнього процесу             | 20               |
| 4.    | Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу            | 14               |
| 5.    | Діагностико-аналітичний                                       | 4                |
|       | Разом за модулями (годин/кредитів)                            | 60 год/2 кредити |

Курикулум є основою для складання навчально-тематичного плану, робочої навчальної програми / РНТП / розкладу навчальних занять, що оприлюднюються на сайті КВНЗ «Харківської академії неперервної освіти».

## НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

*за освітньою програмою за темою «Керівник гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів: шляхи оновлення професійної діяльності»*

| Назва модуля<br>(інваріантна складова)                           | № теми | Назви тем<br>(варіативна складова)                                                                                          | Усього годин |
|------------------------------------------------------------------|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| I. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності | 1.1    | Тенденції розвитку позашкільної освіти в умовах реформування та воєнного стану                                              | 2            |
|                                                                  | 1.2    | Як керівнику гуртка спланувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку в сучасних умовах                             | 2            |
|                                                                  | 1.3    | Складові інформаційно-цифрової компетентності керівника гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів | 2            |

|                                                                |                              |                                                                                                                             |           |
|----------------------------------------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
|                                                                | 1.4                          | Цифрові сервіси як засіб розвитку професійної компетентності керівника гуртка                                               | 2         |
|                                                                | 1.5                          | Створення безпечного освітнього середовища на заняттях гуртків туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів | 2         |
|                                                                |                              | <b>Разом годин на модуль</b>                                                                                                | <b>10</b> |
| II. Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності | 2.1                          | Методика формування компетентностей особистості в гуртках туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів      | 2         |
|                                                                | 2.2                          | Національна ідентичність як фундамент якості особистості                                                                    | 2         |
|                                                                | 2.3                          | Навчальна програма гуртка: від ідеї до впровадження                                                                         | 2         |
|                                                                | 2.4                          | Формування навичок орієнтування на місцевості та роботи з топографічною картою                                              | 2         |
|                                                                | 1.5                          | Важливі акценти національно-патріотичного виховання в гуртках туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів  | 2         |
|                                                                | <b>Разом годин на модуль</b> |                                                                                                                             | <b>10</b> |
| III. Сучасні підходи до організації освітнього процесу         | 3.1                          | Краєзнавчий компонент в системі виховної роботи закладу позашкільної освіти                                                 | 2         |
|                                                                | 3.2                          | Проектування сучасного заняття в гуртку туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів                        | 2         |
|                                                                | 3.3                          | Розвиток особистості дитини засобами музейної педагогіки як відповідь на виклики воєнного часу                              | 2         |
|                                                                | 3.4                          | Розвиток практичних навичок вихованців на заняттях гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів      | 2         |
|                                                                | 3.5                          | Чинний український правопис: загальна лексика сучасного педагога                                                            | 2         |
|                                                                | 3.6                          | Громадянська діяльність закладу позашкільної освіти                                                                         | 2         |
|                                                                | 3.7                          | Вектори здійснення допрофільної та профільної підготовки в роботі керівника гуртка                                          | 2         |
|                                                                | 3.8                          | Пріоритетні напрями дослідницько-експериментальної діяльності в системі МАН                                                 | 2         |
|                                                                | 3.9                          | Домедична допомога в системі роботи педагога в умовах воєнного стану                                                        | 2         |
|                                                                | 3.10                         | Застосування ШІ в роботі керівника гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного                               | 2         |
|                                                                |                              | <b>Разом годин на модуль</b>                                                                                                | <b>20</b> |
| IV. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу         | 4.1                          | Інклюзивна компетентність керівника гуртка: сучасний погляд                                                                 | 2         |
|                                                                | 4.2                          | Виховання на цінностях: психоемоційний аспект                                                                               | 2         |

|                               |                       |                                                                                                                           |              |
|-------------------------------|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
|                               | 4.3                   | Збереження психічного та соціального здоров'я здобувачів освіти в умовах воєнного стану                                   | 2            |
|                               | 4.4                   | Практики відновлення та стабілізації внутрішніх ресурсів, підтримки дітей та дорослих в умовах війни                      | 2            |
|                               | 4.5                   | Психологічна компетентність педагога як провідна умова створення психологічного комфорту в гуртку в умовах воєнного стану | 2            |
|                               | 1.6                   | Тайм-менеджмент сучасного педагога як інструмент для керування часом                                                      | 2            |
|                               | 1.7                   | Технології розвитку здібностей і талантів особистості в умовах позашкільної освіти                                        | 2            |
|                               | Разом годин на модуль |                                                                                                                           | 14           |
| V.<br>Діагностико-аналітичний | 5.1                   | Настановне заняття                                                                                                        | 2            |
|                               | 5.2                   | Підсумкове тестування                                                                                                     | 2            |
|                               | Разом годин на модуль |                                                                                                                           | 4            |
| Усього (годин/кредитів):      |                       |                                                                                                                           | 60/2 кредити |

## ЗМІСТ МОДУЛІВ

### **МОДУЛЬ 1. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності** **Тема 1.1. Тенденції розвитку позашкільної освіти в умовах реформування та воєнного стану**

Сучасна позашкільна освіта як складова системи безперервної освіти, цілеспрямований процес і результат навчання, виховання, розвитку і соціалізації особистості у вільний час у закладах позашкільної освіти з отримання знань, умінь, навичок та цінностей. Місце і роль позашкільної освіти та виховання у сучасній національній освітній системі. Характеристика системи законодавства й державної політики у сфері позашкільної освіти.

Поняття й терміни позашкільної освіти. Сучасна модель організації позашкільної освіти.

Переосмислення стратегічних питань оновлення діяльності позашкільних навчальних закладів в умовах воєнного стану. Поняття освітніх втрат та розривів. Заклад позашкільної освіти як центр освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності. Сфери життєдіяльності людини та напрями позашкільної освіти.

Підвищення якості й доступності позашкільної освіти; значущості позашкільної освіти для людини, держави, суспільства; навчання впродовж життя у закладах позашкільної освіти; інтеграція позашкільля України у міжнародний освітній простір.

Стратегічні вектори розвитку позашкільної освіти: правовий, управлінський, освітній, інформаційний, фінансовий.



### ***Тема 1.2. Як керівнику гуртка спланувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку в сучасних умовах***

Світові тенденції розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти. Міжнародна стандартизована класифікація освіти.

Національне законодавство з питань професійного розвитку та надання формальної, неформальної та інформальної освіти. Форми й види формальної, неформальної та інформальної освіти.

Побудова траєкторії власного професійного розвитку. Планування підвищення кваліфікації. Загальний обсяг підвищення кваліфікації. Основні напрями підвищення кваліфікації. Що важливо при обиранні програм підвищення кваліфікації.

### ***Тема 1.3. Складові інформаційно-цифрової компетентності керівника гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів***

Визначення інформаційно-цифрової компетентності (ІЦК). Загальні компоненти ІЦК. Нормативно-правове забезпечення та регулювання розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагога в Україні.

Європейські та світові стандарти цифрової компетентності та грамотності. Європейська рамка цифрової компетентності педагога (DigCompEdu).

Складові стандарту цифрової компетентності педагога закладу позашкільної освіти: базові знання, вміння та навички.

Засоби та інструментарій дистанційного навчання. Критерії вибору засобів організації дистанційного навчання. Синхронний та асинхронний режим.

Поширені веб-ресурси для дистанційного навчання. Класифікація ресурсів за призначенням. Платформи для навчання. Поняття LMS. Огляд популярних багатофункціональних систем організації дистанційного навчання в закладі освіти.

Сервіси для зустрічей у синхронному режимі з вихованцями та вихованками. Сервіси для передачі навчального контенту. Сервіси для визначення рівня розвитку, виховання, соціалізації та навчання гуртківців.

### ***Тема 1.4. Цифрові сервіси як засіб розвитку професійної компетентності керівника гуртка***

Варіанти організації та забезпечення системи дистанційного навчання у закладі загальної середньої освіти. Підбір цифрових інструментів для налагодження комунікаційного простору співпраці між всіма учасниками освітнього процесу.

Цифрові ресурси для організації освітнього процесу в режимі онлайн. Підбір цифрових інструментів для налагодження комунікаційного простору співпраці між всіма учасниками освітнього процесу. Сервіси та програмні середовища для системної організації педагогом цифрового освітнього простору: системи управління змістом курсів, навчальні платформи, застосунки для створення сайтів, віртуальні класні кімнати та дошки тощо.

Цифровий інструментарій для створення власного навчального контенту та ресурси для забезпечення оцінювання учнів під час дистанційного навчання.

Використання готових програмних рішень для забезпечення дистанційного та змішаного навчання. Дотримання норм авторського права, доброчесність.

### ***Тема 1.5. Створення безпечного освітнього середовища на заняттях гуртків туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів***

Державна політика в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Система управління охороною праці та створення безпечних умов життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу закладі освіти. Права, обов'язки та відповідальність працівників закладу освіти у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Комплексний підхід до організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності в навчальному закладі, особливі вимоги безпеки в навчальних кабінетах, майстернях, спортзалі тощо. Система профілактики нещасних випадків виробничого, невиробничого характеру та травмування учнів і вихованців під час освітнього процесу.

Сучасний стан дитячого травматизму в Харківській області. Аналіз об'єктів підвищеної небезпеки Харківського регіону. Надзвичайні ситуації різного походження (природні, соціальні, інформаційні тощо). Система навчання з безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу (інструктажі, комплекс бесід щодо профілактики дитячого травматизму). Практичне забезпечення вимог пожежної безпеки, цивільного захисту, санітарії та гігієни в навчальному закладі. Надання першої невідкладної долікарської допомоги.

## **МОДУЛЬ 2. Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності**

### ***Тема 2.1. Методика формування компетентностей особистості в гуртках туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів***

Поняття «компетенція» та «компетентність». Складові компетентності.

Компетентнісний підхід у позашкільній освіті. Базові компетентності.

Ознаки освітнього процесу в ЗПО на засадах компетентнісного підходу: розширення обсягу знань вихованців, мотивація до навчання, реалізація освітніх потреб вихованців, профорієнтація.

Умови формування компетентностей у закладах позашкільної освіти. Зміни в освітньому процесі. Компетентності, що характеризує ставлення вихованця закладу позашкільної освіти до самого себе як до особистості, як до суб'єкта життєдіяльності. Компетентності, що сприяють розвитку навичок взаємодії, вирішення конфліктів та ефективному спілкуванню. Компетентність, що забезпечує різновиди діяльності дитини в освітньому процесі закладу позашкільної освіти.

Компетентнісний підхід до конструювання освітнього процесу в закладах позашкільної освіти. Компетентності, що мають бути сформовані у вихованців у процесі гурткових занять. Завдання, які має вирішити сучасне заняття гуртка, зорієнтовані на реалізацію компетентнісного підходу в навчанні. Результат формування компетентностей у закладах позашкільної освіти.

### ***Тема 2.2. Національна ідентичність як фундамент якості особистості***

Актуальність питання національної ідентичності, патріотизму, громадянськості в сучасному глобальному світі. Характеристика основних понять: національна ідентичність, особистість, національна ідея, історична пам'ять, національна гідність, національна самосвідомість, національні цінності, патріотизм. Спрямованість ідей Концепції «Нова українська школа» на формування національної ідентичності. Комплексний підхід до розв'язання проблеми формування національної ідентичності в сучасній школі. Види та аспекти ідентичності. Етапи формування ідентичності.

Шляхи формування ідентичності школярів в закладах освіти. Особистісно орієнтовані технології як головні стратегії виховання патріота. Мова як найважливіша етнічна ознака. Національна ідея як рефлексія національно-культурної ідентичності. Історична пам'ять як невід'ємна складова ідентифікації особистості. Формування національної ідентичності проєктами Українського інституту національної пам'яті.

### ***Тема 2.3. Навчальна програма гуртка: від ідеї до впровадження***

Програма роботи гуртків – основний документ педагога закладу позашкільної освіти. Організаційно-методична робота педагога закладу позашкільної освіти як центру розвитку позашкільної освіти в регіоні. Основні документи, з якими працює керівник гуртка. Види, класифікація, структура програм. Вимоги до державних, експериментальних та авторських програм роботи гуртків, клубів, секцій та творчих об'єднань. Програмно-методичне забезпечення діяльності керівника гуртка як основа розвитку позашкільного навчального закладу. Особливості розробки мети, завдань, принципів та змісту програми гуртка.

Аналіз програм закладу позашкільної освіти (за профілем, напрямом діяльності, за змістом освіти, за формою реалізації, за віком, за рівнем засвоєння, за функціональним призначенням, за терміном дії).

Характеристика рівнів навчання.

Різниця між освітньою й навчальною програми. Організація індивідуальної та групової роботи, інклюзивного навчання в гуртках. Порядок оформлення списку використаних джерел. Електронні бази навчальних програм з позашкільної освіти. Всеукраїнський конкурс рукописів навчальної літератури для позашкільних навчальних закладів системи освіти як один із шляхів підвищення якості та удосконалення змісту позашкільної освіти та забезпечення ЗПО якісною навчальною літературою.

### ***Тема 2.4. Формування навичок орієнтування на місцевості та роботи з топографічною картою***

Основні поняття теорії топографії. Картографічна компетентність.

Суть орієнтування на місцевості. Визначення сторін горизонту. Кути орієнтування.

Способи визначення відстаней на місцевості. Масштаб карти і способи визначення відстаней за топографічною картою.

Рельєф на топографічних картах. Спосіб горизонталей.

Система прямокутних та географічних координат.

Використання електронних карт.

## ***Тема 2.5. Важливі акценти національно-патріотичного виховання в гуртках військово-патріотичного та фізкультурно-спортивного напрямів***

Виклики в здійсненні виховної роботи під час воєнного стану. Актуальність національно-патріотичного виховання молодого покоління.

Нормативне забезпечення національно-патріотичного виховання в ЗЗСО. Мета та завдання національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Принципи побудови виховного процесу в сучасних умовах.

Класифікація цінностей сучасного українського виховання. Громадянські цінності. Патріотизм як почуття і як базова якість особистості.

Виховання патріотичних цінностей у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського. Формування рис і якостей громадянина-патріота. Зміст і форми національно-патріотичного виховання.

Методи та прийоми патріотичного виховання, їх класифікація. Врахування вікових особливостей вихованців як умови ефективного здійснення патріотичного виховання. Роль особистості педагога у вихованні патріотичних почуттів дітей та молоді. Орієнтири у спільній діяльності батьків та педагогів.

## ***Тема 2.2. Екологічна грамотність як складова ціннісних орієнтирів сучасної людини***

Актуальність екологічної освіти і виховання. Пошук шляхів гармонізації взаємовідносин людського суспільства й природи. Значення екологічної освіти у подоланні екологічної кризи.

Формування екологічної грамотності і культури, сприяння інформованості суспільства про екологічну ситуацію в світі, регіоні, на місці проживання, обізнаності з можливими шляхами вирішення різних екологічних проблем, з концептуальними підходами до збереження біосфери і цивілізації як одне із ключових завдань освітньої системи.

Екологічна компетентність сучасної особистості як запорука ефективного вирішення життєвих проблем. Підпорядкування задоволення потреб людини принципам сталого розвитку. Усвідомлення первинності законів природи по відношенню до соціальних законів, розуміння взаємної залежності та впливу суспільства і природи, власної відповідальності за екологічні проблеми не лише свого регіону проживання, а й світу загалом.

Соціальні та педагогічні чинники формування екологічної компетентності особистості. Форми і методи формування екологічної компетентності на уроках та в позаурочний час. Участь у природоохоронних акціях як шлях формування екологічного мислення, світогляду, етики, культури.

## **МОДУЛЬ 3. Сучасні підходи до організації освітнього процесу**

### ***Тема 3.1. Краєзнавчий компонент в системі виховної роботи закладу позашкільної освіти***

Питання теорії й практики краєзнавчо-туристської роботи. Освітньо-виховне значення туристсько-краєзнавчої роботи. Функції краєзнавства: педагогічна, навчальна, наукова. Особливості використання

краєзнавчого матеріалу на заняттях гуртків. Пізнавальне значення походів та екскурсій. Поняття про віртуальну екскурсію, STEM-екскурсію.

Запровадження диференційованого підходу до організації проведення гурткових занять. Використання елементів національної культури при проведенні фізкультурно-художніх свят, спортивно-художніх вечорів. Відродження національних традицій, поширення елементів здорового образу життя, спортивної культури на заняттях гуртків військово-патріотичного та фізкультурно-спортивного спрямування.

Міжнародні освітні проекти та програми як інноваційний напрям діяльності закладу позашкільної освіти.

Співпраця з громадськими організаціями, участь у конференціях, виставках тощо.

### ***Тема 3.2. Проєктування сучасного заняття в гуртку туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів***

Заняття гуртках – основна форма організованої навчальної діяльності в закладах позашкільної освіти. Принципи ефективної реалізації діяльності здобувачів освіти на заняттях гуртка. Мета, завдання та функції гурткової роботи. Класифікація занять, основні ознаки, їх роль і функції в освітньому процесі закладу позашкільної освіти. Характеристика традиційних та інноваційних типів занять, їх функціональне призначення в освітньому процесі. Типи занять. Форми організації занять. Орієнтованість на практичне використання отриманих знань як специфічна особливість гурткового заняття. Психолого-педагогічні умови активної пізнавально-практичної діяльності на заняттях гуртка.

Структура сучасного гурткового заняття. Основні компоненти організації навчальної діяльності гуртка: мотивація, залучення вихованців до самостійного осмислення нового матеріалу, ціннісно-естетичне наповнення заняття, розгортання процесів критичної та творчої рефлексії. Урахування вікових та індивідуальних соціальних і психологічних особливостей гуртківців. Класифікація методів організації заняття гуртка. Інноваційні методи організації та проведення гурткової роботи та їх характеристика.

Діяльнісний, особистісно-зорієнтований, синергетичний та компетентнісний підходи в організації роботи гуртка. Вимоги до сучасного заняття: загальнопедагогічні, психологічні, дидактичні, гігієнічні. Самоаналіз заняття гуртка. Підготовка керівника гуртка до заняття. Раціональне використання часу на занятті гуртка. Вибір технічних засобів навчання. Розробка плану-конспекту заняття гуртка.

### ***Тема 3.3. Розвиток особистості дитини засобами музейної педагогіки як відповідь на виклики воєнного часу***

Музей як освітня система. Сучасні тенденції музейної діяльності в Україні: посилення уваги до активних культурно-освітніх процесів. Музей як центр формального й неформального спілкування дітей. Профілі музеїв: історичні, археологічні, краєзнавчі, природничі, літературні, мистецькі, етнографічні, технічні тощо.

Музейна педагогіка як інноваційна педагогічна технологія. Основні принципи музейної педагогіки. Основні задачі та прийоми музейної педагогіки.

Модель музейно-педагогічного процесу та його складові.

Гурткова робота як одна з найбільш характерних форм практичної діяльності музею. Значення для виховання й розвитку школярів особливостей музейного етикету, ритуальності, ефекту новизни, ігрових методів, театралізації, «поринання» у відповідні епохи, роботи з оригіналами, можливостей творчості, малювання, співу, танців.

Віртуальні подорожі музеями України. Освітній потенціал віртуальних музеїв: ще більше можливостей для освітян і учнівства під час дистанційного навчання в умовах воєнного часу.

### ***Тема 3.4. Розвиток практичних навичок вихованців на заняттях гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів***

Практична компетентність в позашкільній освіті. Спрямованість на формування вмінь та навичок особистості застосовувати отримані поняття, знання на практиці. Діяльнісні принципи діяльності закладу позашкільної освіти. Умови для безпосереднього залучення учнів у вільний від навчання час до вдосконалення практичних умінь екологічного спрямування.

Способи мотивації пізнавальних інтересів вихованців. Основні види пізнавальної, дозвільної діяльності, роботи з матеріалами та інструментами, виготовлення різноманітних виробів тощо на заняттях гуртка. Прийоми розвитку умінь здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати, поповнювати та оцінювати її, застосовувати способи пізнавальної діяльності. Форми суспільно корисної масової природоохоронної роботи. Ігрові форми розвитку практичних навичок вихованців на заняттях гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів в дистанційному форматі.

### ***Тема 3.5. Чинний український правопис: загальна лексика сучасного педагога***

Час прийняття (22 травня 2019 року) та впровадження нової редакції українського правопису (перехідний період до 22 травня 2024 року). Нормативні документи (Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 року). Упорядники нової редакції українського правопису (склад Української національної комісії з питань правопису, окремі представники). Основні причини появи нової редакції правопису (збереження української орфографічної традиції, формування правил написання нових запозичених слів і власних назв, усунення застарілих або неточних формулювань, дерадянiзація орфографії, повернення деяких особливостей правопису 1928 року). Тест на знання змін у правописі. Основні орфографічні зміни в українському правописі. Типи правописних змін (власне зміни в написанні слів (без варіантів) і варіантні доповнення до чинної норми). Версії тексту українського правопису. Проблема захисту людини від маніпулювання. Корисний і шкідливий контент медіаповідомлень: інформування, фейк, PR, реклама, джінса, пропаганда.

### ***Тема 3.6. Громадянська діяльність закладу позашкільної освіти***

Громадянська освіта – важливий чинник розвитку демократії в Україні.

Формування громадянської компетентності як мета і завдання громадянської освіти. Концептуальні основи громадянської освіти. Завдання, наскрізні лінії та структурні компоненти громадянської освіти. Моделі громадянської освіти та особливості їх реалізації. Педагогічні умови розвитку громадянської компетентності.

Упровадження громадянської освіти в освітній процес. Навчально-методичне забезпечення громадянської освіти. Основні цінності сучасної демократії. Демократичність і громадянськість педагога закладу позашкільної освіти.

Запровадження в закладі позашкільної освіти діяльності, що сприяє розвитку громадянського суспільства. Здійснення громадянської діяльності закладу позашкільної освіти як діяльності для різних верств населення: громадська активність, волонтерством соціальні ініціативи, проекти тощо. Попередження та профілактика насильства, правопорушень дітьми, забезпечення профілактичної роботи, робота з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Осучаснення мети, завдань, принципів, змісту, форм, методів і засобів позашкільної освіти відповідно до потреб громадян і сучасних викликів. Забезпечення реалізації позашкільної освіти за основними напрямками, функціонування різних типів закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань за профілями діяльності. Створення умов для оновлення змісту позашкільної освіти, перетворення позашкільної освіти на рушій упровадження інновацій.

### ***Тема 3.7. Вектори здійснення допрофільної та профільної підготовки в роботі керівника гуртка***

Профорієнтаційне спрямування гурткової роботи як важлива складова до профільної підготовки учнів, вихованців, слухачів.

Ознайомлення вихованців з професіями та правилами вибору професії.

Своєчасне виявлення задатків та формування здібностей. Виховання спрямованості на самопізнання і власну активність як основу професійного становлення. Формування вміння зіставляти свої здібності з вимогами, необхідними для набуття конкретної професії, складати на цій основі реальний план оволодіння професією. Проблема діагностики та професійної орієнтації молоді в процесі гурткової роботи.

Робота керівника гуртка щодо планування та проведення профорієнтаційної роботи.

### ***Тема 3.8. Пріоритетні напрями дослідницько-експериментальної діяльності в системі МАН***

Організація освітнього процесу в МАН. Залучення здобувачів освіти до науково-дослідницької, експериментальної, конструкторської та винахідницької роботи в різних галузях науки, техніки, культури й мистецтва. Виявлення, розвиток і підтримка обдарованої молоді. Головні завдання Малої академії наук учнівської молоді. Створення умов для гармонійного розвитку особистості, задоволення потреб учнівської молоді в позашкільній освіті, організації її

оздоровлення, змістовного дозвілля та відпочинку. Задоволення потреб учнівської молоді в професійному самовизначенні відповідно до її інтересів і здібностей.

Структурні підрозділи Малої академії наук учнівської молоді. Організація індивідуального навчання в Малій академії наук. Особливості класифікації гуртків, груп та інших творчих об'єднань МАН за трьома рівнями. Поетапне зростання члена МАН.

Особливості організації педагогічного процесу в МАН. Характеристика структури наукових відділень МАН. Організація роботи предметних секцій МАН відповідно до здібностей та обдарувань учнів, вихованців, слухачів. Форми та методи роботи в МАН. Види творчих дослідницьких робіт гуртківців. Організація та проведення конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України.

Надання закладам загальної середньої освіти організаційно-методичної допомоги з питань роботи з обдарованою молоддю. Просвітницька діяльність МАН.

### ***Тема 3.9. Домедична допомога в системі роботи педагога в умовах воєнного стану***

Нові виміри безпеки: виклики та рішення. Воєнний стан: алгоритм дій під час та після обстрілів.

Безпека/небезпека. Розуміння понять. Домедична допомога. Словник термінів.

Послідовність дій при наданні домедичної допомоги дорослим при раптовій зупинці кровообігу. Алгоритми дій під час проведення серцево-легеневої реанімації. Непрямий масаж серця. Домедична допомога дорослим при порушенні прохідності верхніх дихальних шляхів.

Воєнний стан. Домедична допомога дитині при порушенні прохідності верхніх дихальних шляхів. Серцево-легенева реанімація дитини.

Поняття про кровотечі. Види кровотеч. Способи зупинки кровотеч. Правила накладання джгута.

Пов'язки. Види пов'язок. Правила накладання пов'язок.

Поняття про травму. Класифікація та види травм. Домедична допомога при різних видах травм.

### ***Тема 3.10. Застосування ШІ в роботі керівника гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів***

Визначення штучного інтелекту. Можливості ШІ. Приклади використання штучного інтелекту в різних сферах. Типи ШІ. Види штучного інтелекту для освітян (персоналізоване навчання, автоматизована оцінка, чат-боти для підтримки, аналіз даних). Результати опитування щодо ШІ, проведеного в Україні влітку 2023 року. Результати опитування щодо застосування ШІ в шкільній освіті, проведеного в грудні 2023 року (Мала академія наук України та Projector Institute). Нормативні документи для регуляції використання ШІ в Україні.

## **МОДУЛЬ 4. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу**

### ***Тема 4.1. Інклюзивна компетентність керівника гуртка: сучасний погляд***



Сучасне міжнародне законодавство щодо прав осіб з особливими освітніми потребами.

Закон України «Про освіту». Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг». Порядок організації інклюзивного навчання в закладах освіти.

Інклюзивна освіта – один з аспектів прав дитини. Історія спеціальної та інклюзивної освіти. Діти з особливими освітніми потребами. Відмінності між поняттями виключення, сегрегації, інтеграції та інклюзії.

Інклюзивне освітнє середовище. Розумне пристосування. Запровадження необхідних модифікацій та адаптацій. Універсальний дизайн у сфері освіти.

Особливості розвитку та навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як засіб адаптування навчального середовища до потреб дитини. Мета, функції та структура ІПР. Характеристика учня за сферами розвитку. Адаптації та модифікації.

Рефлексивне портфоліо. Мета і завдання портфоліо. Особливості створення та використання портфоліо.

#### ***Тема 4.2. Виховання на цінностях: психоемоційний аспект***

Виховання на засадах ціннісного підходу як тренд сучасної системи освіти в Україні. Модель випускника НУШ.

Базові потреби й цінності, їх роль у житті людини. Місце емоцій в структурі особистості. Емоції як механізм регуляції функціонального стану організму і діяльності людини.

Емоційна система людини. Емоції, їх спектр, причини виникнення. Психоемоційні стани. Баланс між емоційним та раціональним. Мотивація та оптимізм. Навчання і натхнення. Емпатія та етика.

Емоції та безпека людини. Маніпуляції та пропаганда через емоції. Користь позитивних емоцій. Управління емоціями. Механізми контролю емоцій. Засоби протидії негативним емоціям. Емоційна грамотність, емоційна компетентність, емоційний інтелект. Формування емоційної культури засобами мистецтва, рухової активності.

Цінності декларовані й реальні. Ефект подвійних стандартів. Ціннісні орієнтири та ціннісні орієнтації. Система цінностей людини. Людина як цінність в умовах НУШ. Модель формування особистісних цінностей: діяльнісний підхід, мотиви і мотивація, самооцінка, рефлексія, успішність. Психологічні аспекти й сучасні форми виховної роботи в умовах воєнного стану та дистанційного навчання.

#### ***Тема 4.3. Збереження психічного та соціального здоров'я здобувачів освіти в умовах воєнного стану***

Поняття «здоров'я». право на здоров'я в умовах війни. Актуальність проблеми права на здоров'я в нормативних документах. Складові права на здоров'я.

Визначення психічного здоров'я. Показники психічного здоров'я. Психічне здоров'я в умовах воєнного стану.

Гармонія і баланс. Характеристики ментально здорової людини.

Причини погіршення психічного здоров'я. Поняття про психічні розлади.

Передумови виникнення ризиків психічних захворювань. Травматичний вплив на здоров'я в умовах війни. Дитяча травма в умовах війни.

Наявність ресурсів. Проблема з ресурсами.

Соціальне здоров'я підлітків. Формування психосоціального здоров'я в умовах війни. Формування безпечного освітнього простору.

Ознайомлення з техніками відновлення, розслаблення. Перерви й позитивне налаштування (вправи). Переживання психічної травми. Допомога і підтримка. Врахування ознак психосоціального розвитку. Рекомендації експертів.

Вікторина «Стрес та відновлення». Матеріали для використання «Ресурсна скриня». Вправа «Мій настрій». Інструменти для малювання в дистанційному форматі.

#### ***Тема 4.4. Практики відновлення та стабілізації внутрішніх ресурсів, підтримки дітей та дорослих в умовах війни***

Нейрофізіологія, нейропсихологія шокowego стану.

Теорія «триєдиного мозку» Пола Макліна. Чотири рівні сприймання інформації, їх вплив на цілісність структури особистості в умовах травматичної події. Поняття «гострої травми».

Особливості сприймання травматичних подій на рівні розуму, тіла, емоцій, образного мислення.

Поширені реакції дорослих, дітей на стрес.

Стресостійкість та життєстійкість: фактори й умови психологічної резильєнтності.

Стресостійкість – набір якостей і навичок, що допомагають людині переносити вольові, розумові та емоційні навантаження без шкоди здоров'ю. Значення та складові психологічної резильєнтності. Фактори та умови, що підвищують психологічну резильєнтність дитини.

Техніки стабілізації та вираження сильних емоцій на чотирьох рівнях сприйняття.

Збереження цілісності «Я» від руйнування на чотирьох рівнях сприймання. Підтримка когнітивно-смислового рівня. Техніки заземлення, відновлення відчуття кордонів тіла. Інструменти вираження емоцій. Техніки стабілізації та саморегуляції для дітей.

#### ***Тема 4.5. Психологічна компетентність педагога як провідна умова створення психологічного комфорту в гуртку в умовах воєнного стану***

Поняття психологічного комфорту. Орієнтація на потреби виховання в освітньому процесі, поняття дитиноцентризму. Періодизація дитячого віку. Психофізіологічні особливості, розвитку пізнавальної сфери, особистісні особливості розвитку дітей різних вікових категорій та врахування їх в організації освітнього процесу.

Дистанційне та змішане навчання: як налагодити ефективну взаємодію всіх учасників освітнього процесу; як забезпечити комунікацію.

Канали сприйняття інформації (аудіал, візуал, кінестетик).

Характеристика сучасних дітей покоління Z. Рекомендації щодо організації навчання дітей цього покоління.

Моделювання гурткового заняття відповідно до психологічних особливостей учнів. Способи подолання стресу та напруги, створення атмосфери психологічного комфорту та підтримки на занятті.

Соціальні фактори формування особистості та їх вплив на поведінку здобувачів освіти.

Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу. Психологічна компетентність. Здатність визначати та враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості дітей. Здатність використовувати стратегії роботи з гуртківців, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності. Здатність формувати мотивацію дітей та організовувати їхню пізнавальну діяльність. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

#### ***Тема 4.6. Тайм-менеджмент сучасного педагога як інструмент для керування часом***

Тайм-менеджмент як баланс між роботою та особистим життям. Типи тайм-менеджменту. Можливості, які дає тайм-менеджмент. Основні принципи тайм-менеджменту. Часове планування. Основні принципи самоменеджменту. Психологічні аспекти тайм-менеджменту.

Мотивація та самодисципліна. Подолання прокрастинації (зволікання, відтягування). Стрес-менеджмент. Формування звичок. Основні інструменти керування часом. Матриця Ейзенхауера.

Застосування SMART моделі в тайм-менеджменті для педагогів та вихованців/вихованок. Переваги використання SMART. Приклади успішних кейсів для педагогів. Приклади успішних кейсів для учнів, вихованців, слухачів. Чинники зв'язку тайм-менеджмент керівника гуртка з часом дитини.

Тест «Оцінювання раціональності використання часу». Поглиначі часу. Рефлексія.

#### ***Тема 4.7. Технології розвитку здібностей і талантів особистості в умовах позашкільної освіти***

Поняття «здібності», «таланти», «задатки», «обдарованість». Індивідуальні та природні передумови розвитку обдарованості у дитячому віці. Уявлення про роль біологічних та соціальних детермінант обдарованості.

Психолого-педагогічна характеристика обдарованих дітей. Особливості педагогічної, соціально-педагогічної та психолого-педагогічної роботи з обдарованими дітьми в закладі позашкільної освіти. Стратегії «прискорення» та «розширення» у розвитку обдарованої дитини.

Створення системи пошуку та підтримки обдарованої дитини в гуртках туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів.

Форми і методи роботи з обдарованими вихованцями в умовах гуртка туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів.

## **МОДУЛЬ 5. Діагностико-аналітичний**

### ***Настановне заняття***

Ознайомлення слухачів з організацією, змістом та умовами проведення курсів.

Повідомлення вимог до виконання підсумкового тестування.

### ***Підсумкове тестування***

Підсумкове тестування проводиться з метою визначення ефективності курсів підвищення кваліфікації та розвитку рівня професійної компетентності керівників гуртків закладів позашкільної освіти (туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів) щодо організації діяльності гуртка, програмно-нормативного забезпечення, планування професійної діяльності, знань нормативно-правової бази, загальної ефективності курсів підвищення кваліфікації.

## **Рекомендовані джерела**

### **НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ:**

1. Закон України “Про позашкільну освіту” URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: [http://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/36975](http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36975)
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19>
4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>
5. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
6. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Закон України «Про професійний розвиток працівників» № 4312 -VI 12.12 2012 р. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/27314/>
8. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934> .
9. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 р. № 466. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
10. Наказ Міністерства освіти і науки України «Щодо оволодіння учителями загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційними технологіями» від 03.10.2012 р. № 2. URL: <http://document.ua/shodo-ovolodinnja-uchiteljami-zagalnoosvitnih-navchalnih-zak-doc86979.html>
11. Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-deyakipitannya-nacionalno-patriotichnogo-vihovannja-v-zakladah-osviti-ukrayini-taviznannya-takim-sho-vtrativ-chinnist-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayinivi-d-16062015-641>

12. Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 673. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-%D0%BF#n11>

#### НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ-Чернівці: «Букрек», 2018.
2. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. Формування базових компетентностей у вихованців позашкільних навчальних закладів : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (25–27 лютого 2013 р., м. Київ). К., 2013. С. 18-26.
3. Бех І. Колектив як чинник створення унікальної ситуації виховання особистості. Директор школи. 2002. № 6 (лют.). С. 8.
4. Бех І.Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Методист. 2014. 11(35). С. 11–25.
5. Биковська О. Особливості професійної підготовки педагогів для системи позашкільної освіти. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/944/1/2.pdf>.
6. Биковська О.В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні : монографія. К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. 355с.
7. Вербицький В. Проектна форма навчання і виховання у загальноосвітньому та позашкільному навчальному закладі освіти еколого-натуралістичного напрямку. Проблеми та шляхи їх вирішення. На допомогу вчителям біології, хімії, географії, керівникам гуртків екологічного спрямування, методистам позашкільних навчальних закладів. Рідна школа. 2007. № 3. С. 35-47.
8. Виховний потенціал позашкільних навчальних закладів : колективна монографія: за заг. ред. О. В. Литовченко]. К.: О.Т. Ростунов, 2011. 200 с.
9. Виховуємо патріотів : збірка методичних матеріалів / за ред. В.А. Редіної. Харків: Харківська облСЮТур, 2016. 124 с.
10. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання друге, доопрацьоване і доповнене. Дрогобич, Коло, 2006, 528 с.
11. Вороніна Г.Л. Програмне забезпечення освітнього простору позаурочної та позашкільної роботи. Джерело педагогічної майстерності. Позакласна та позашкільна робота: Науково-методичний журнал. Випуск № 1(49). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2011. С.65-70.
12. Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи. Інструмент для оцінювання та розвитку компетенцій молодіжної роботи URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/331/pmr.pdf>
13. Ковганич Г.Г., Кириченко В. І. Науково-методична робота в ПНЗ: зміст, форми, технології. *Позашкілля*. 2010. С. 3–15.
14. Мосякова І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»: практико орієнтований посібник. Київ : Педагогічна думка, 2018. Ч.1. 121 с.
15. Національно-патріотичне виховання у навчальних закладах. *Джерело педагогічних інновацій.*: Науково-методичний журнал. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2015. Випуск № 2 (10). 154
16. Поліхун Н. І., Сліпучіна І. А., Чернецький І. С. Педагогічна технологія STEM як засіб реформування освітньої системи України. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2017. № 3(58). С. 5-9.
17. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей. Київ, 2018. 40с.

18. Пустовіт Г., Тихенко Л. Позашкільна освіта і виховання: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи: монографія. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 272 с.
19. Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей : монографія / В. В. Вербицький, та ін.; за ред. В.В.Мачуського. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 330 с.

### ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Всеукраїнський науково-методичний віртуальний STEM-центр. URL: <http://stemua.science/>
2. Лист Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді «Щодо розгляду питання про професійний стандарт педагога позашкільного навчального закладу» від 19.11.2015 р. № 230. URL: <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/01/19-11-230.pdf>.
3. Лист ІМЗО від 12.08.2024 № 21/08-1242 “Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2024/2025 навчальному році”. URL: <https://imzo.gov.ua/2024/08/13/lyst-imzo-vid-12-08-2024-21-08-1242-metodychni-rekomendatsii-shchodo-rozvytku-stem-osvity-v-zakladakh-zahal-noi-seredn-oi-ta-pozashkil-noi-osvity-u-2024-2025-navchal-nomu-ro-tsi/>
4. Стратегія розвитку позашкільної освіти. URL: [https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10888/Bykowska%20Olena-Strategiya\\_2021.pdf?sequence=4&isAllowed=y](https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10888/Bykowska%20Olena-Strategiya_2021.pdf?sequence=4&isAllowed=y)
5. Лекція "Що таке позашкільна освіта?». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WquBHASyziA>
6. Лекція "Що таке навчальна програма у позашкільній освіті?«. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=b5VVrApWZAE>
7. Лекція "Дистанційна робота закладів позашкільної освіти". URL: [https://www.youtube.com/watch?v=nPPVwLUX5l0&t=2s&fbclid=IwAR3osnedr\\_84bHXWbNARiAaSz7-wY\\_m\\_idg2gRoo6ULmGt5tbc4ljvk4AZY](https://www.youtube.com/watch?v=nPPVwLUX5l0&t=2s&fbclid=IwAR3osnedr_84bHXWbNARiAaSz7-wY_m_idg2gRoo6ULmGt5tbc4ljvk4AZY)
8. Лекція "Інклюзивне навчання у закладах позашкільної освіти«. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HGNzSHzxrLU>
9. Всеукраїнська нарада "Позашкільна освіта у воєнний та повоєнний час" до Дня захисту дітей 1.6.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rzp3cFnT-GM&t=16s>
10. Всеукраїнський форум «Діти і освітянський фронт позашкілля». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=q1jpth2hhoI>

### ІНФОРМАЦІЙНІ СТОРІНКИ

1. <https://edu-post-diploma.kharkov.ua/> – сайт КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
2. <https://mon.gov.ua/ua> – Міністерство освіти і науки України
3. <https://www.facebook.com/UAMON/> – Фейсбук сторінка МОН
4. <https://nus.org.ua/> – сайт «Нова українська школа»
5. <https://www.facebook.com/nus.org.ua/> – Фейсбук сайту «Нова українська школа»
6. <http://osvita.ua/> – сайт Освіта.ua
7. <https://nenc.gov.ua/> – Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
8. <http://udcpo.com.ua/> – Український державний центр позашкільної освіти;
9. <http://ukrjuntur.org.ua/> – Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді;
10. <http://man.gov.ua/ua> – Національний центр “Мала академія наук України”
11. <https://www.pou.org.ua/> – міжнародна асоціація позашкільної освіти

12. <https://www.facebook.com/people/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8-%D0%9C%D0%90%D0%9F%D0%9E/100057230928255/> – Міжнародна асоціація позашкільної освіти - МАПО